

18. Blagdan Posvete Hrama – Isus je novi Hram (10,22-42)

Proces protiv Isusa, započet tijekom njegovog prvog posjeta Hramu (2,13ss) a nastavljen tijekom slijedećeg posjeta odlukom da ga se ubije (5,1-18) te razvijan u dugoj sekciji (7,1-10,21), u ovom tekstu dobija sve naglašeniju uzlaznu putanju. Odluka o smrtnoj presudi još uvijek ne može biti izvršena (usp. 10,31.39). U slijedećem poglavlju bit će izrečena u vidu službene odluke Velikog vijeća (11,47-53) i stavljena u prvi plan u završnoj fazi (18,14).

Ova rasprava podsjeća na optužbe Vijeća koje nalazimo u sinoptičkim evanđeljima prije same Isusove smrti (usp. Mk 14,53-64; Mt 26,67-68; Lk 22,66-71). Dakle, ono što sinoptici čuvaju za period nakon Isusova uhićenja, u ovom Evanđelju se odvija iz poglavlja u poglavlje. Time Iv postiže da gotovo cijelo Isusovo javno djelovanje poprima obilježja procesa.

S druge strane, i čovjek koji sluša Isusa i odlučuje prihvatiti njegovu riječ ili ne, također je u procesu kojim odlučuje prići svjetlu ili ostati dio tame. Tako Evanđelje po Ivanu postaje drama i Boga i čovjeka. Mržnja kojom pojedinci idu prema Isusu i odbijaju njegovu riječ otkriva nasilnost ljudskog srca koja se, u konačnici, okreće protiv samog počinitelja – odbacujući Isusa, odbacuje sebe tj. „ubija“ sebe kao dijete Božje. No, Isus ni pred kakvim silama neće ustuknuti. Svojom smrću on briše učinak ovakvih pogubnih odluka i daje čovjeku novi niz prilika. On je dobri pastir zato jer je *Jaganjac koji odnosi grijeh svijeta* (1,29).

10,22-23: *Svetkovaao se ... Blagdan Posvećenja.*

Isus se vraća u Hram nakon što su ga ondje u 8,59 pokušali kamenovati. Naime, tri mjeseca nakon Blagdana sjenica, sličnim obredima slavi se Blagdan posvete Hrama (Hanuka). Napomena da je bila zima znači da se radnja događa u prosincu. Ovim Blagdanom komemorira se posveta oltara te ponovna gradnja i posveta jeruzalemskog Hrama od strane Makabejaca (25. kisleva, 164.g.pr.Kr.), nakon što su ga sirijski vladari profanirali (Antioh IV Epifan je postavio svinju na oltar i Zeusov kip u unutrašnjost Hrama) i potom kontrolirali kroz nekoliko godina.

Isus šeće Salamonovim trijemom, koji se pruža uzduž istočne strane Hrama i stoga u zimsko vrijeme pruža određenu zaštitu od hladnoće. Iako se ovo na prvi pogled čini nebitan detalj, kasnije će Lk u Djelima apostolskim dva puta naglasiti da su se u tom istom trijemu okupljati kršćani (usp. Dj 3,11; 5,12).

10,24: *Ako si ti Krist-Mesija, reci nam otvoreno!*

Pobjeda nas Sirijcima, oslobođenje Jeruzalema i ponovna posveta Hrama hranili su mesijanska iščekivanja Izraelaca u 2.st. pr.n.e. Nošeni njihovim zanosom dizali su mnoge ustanke koji će 70.g. dovesti do odmazde Rimljana i razorenja Jeruzalema. Stoga ne čudi da je bilo onih koji su, iako možda ne

shvaćajući u potpunosti što Isus želi, smatrali da ovaj čovjek jest u svakom slučaju izniman i da ne treba isključiti mogućnost da je on dugo iščekivani *mesija*. To iščekivanje progovara iz njih u ovim recima. Zato traže da Isus, za razliku od enigmatičnog govora prvog dijela poglavlja, sada govori *otvoreno*.

Židovi sada žele razjasniti pitanje koje su Isusu postavila njegova braća: ako jest Mesija, neka se javno očituje (usp. 7,4).

10,25-26: *Rekoh vam pa ne vjerujete.*

Isus je već Samarijanki otvoreno rekao da je Mesija (4,26) a ozdravljenom slijepcu da je Sin Božji (9,35). Petar ga je prepoznao Svecem Božjim (6,69), a neki su ga tijekom Blagdane Sjenica počeli smatrati Mesijom (7,31.41).

Isusov odgovor na ove zahtjeve Židova pokazuje kako ga zamara nespremnost da prihvate puni domašaj njegovih riječi i, osim *mesije* kako su ga oni zamišljali (političko-ekonomski revolucionar), da spoznaju kako je on *Očev Jedinorođenac*. Vidimo, problem nije u tome da li su dobro informirani o Isusu u smislu poznavanja njegovog građanskog identiteta (mjesto i datum rođenja, obrazovanje, političko usmjerenje), nego žele li postati njegove *ovce* i otvoriti se njegovom božanskom identitetu.

Koliko god Isus energično reagirao na njihovu tvrdoću i zatvorenost za njegovu misiju, on jednako ustrajava pozivajući ih na vjeru. To čini nekad mekšim a nekada tvrdim riječima (u maniri proročke tradicije). No, kako vrijeme odmiče, čitatelju postaje sve jasnije da će prije ili kasnije doći do prijelomnog momenta kad će svaka od strana u ovoj polemici konačno povući posljedice svog postupanja.

...*Vi ne vjerujete jer niste od mojih ovaca*. Iako su tražili da im *kaže otvoreno* (10,24), Isus im se ne obraća otvoreno kao ozdravljenom slijepcu (9,35-39) i sada izriče razlog zašto tako čini: *ne vjeruju!* Nije se dužan „legitimirati“ svakome na način koji bilo tko zatraži. Pružio je dovoljno svjetla svojim riječima i djelima tako da onaj tko mu želi prići kao Bogu ima dovoljno ozbiljno utemeljenje da to učini – takvima će se kasnije očitovati u svojoj istini kao i spomenutom slijepcu. Onima koji se ne kane otvoriti *svjetlu* kao *učenici*, da bi postali *djeca Božja* (1,12), ne bi pomoglo i najizravnije očitovanje – upravo će mu to očitovanje uzeti kao *crimen* za koji ga treba optužiti, kao što ćemo vidjeti u slijedećim recima. Razlog tomu, kako smo istaknuli komentirajući prvi dio Iv 10, jest u tome što se samo istovrsni tj. isto-bitni prepoznaju i, u biblijskom smislu, *upoznaju*. Čovjek koji prima prve impulse milosti koja ga zove na proučavanje Božjih djela i riječi već u tim prvim periodima zauzima svoj stav prema Bogu i njegovoj svjetlosti. Ako je čovjek otvoren i pozitivno raspoložen, nikakve nepretnosti i nesnalaznja neće Boga spriječiti da mu se potpuno očituje (kao npr. u slučaju „nevjernog“ Tome). S druge strane, i najbolja teoretska pripremljenost (poput one farizeja i pismoznanaca), ako nije vođena ispravnim

stavom, pred Božjim svjetlom neće uroditi gledanjem – takvi mudraci ostaju ostaju u svojoj tami.

Ponovno uvođenje motiva pastira i ovaca u 10,26 ima važnu funkciju: nakon što je ranije naglasio važnost međusobnog poznavanja pastira i ovaca (10,3-4.14), Isus će sada sa teme fizičke sigurnosti u ovčinjaku prijeći na temu identiteta u apsolutnim, vječnim razmjerima: govorit će o tome tko je on naprama Bogu i stoga obećati svojim ovcama osiguranje vječne egzistencije (10,28).

10,27-28: *Ovce moje slušaju moj glas ... ja im dajem život vječni...*

Evangelist nastavlja uvezivati poglavlja 7-10 s ovim Isusovim govorom. Ondje je istaknuta tema Isusovog identiteta do kojeg se dolazi gledanjem (Iv 9) i slušanjem (10,1-21), a isti glagoli u istoj funkciji se pojavljuju i u 10,27-32.

Za razliku od nestrpljenja onih koji se pitaju *koliko dugo* će još biti u neizvjesnosti glede Isusovog identiteta (10,24), Isusove *ovce* nemaju ovakvih muka; one nisu u dvojbi o Isusu – poznaju ga i on poznaje njih. On im daje nešto što drugi ne mogu ugroziti – *vječni život*. Ovdje evangelist misli na ono što Isusov učenik već sada ima i uživa – spoznaju i blizinu Dobrog pastira, njegov dar svjetla i ljubavi, mira i radosti koji u ovom životu predstavljaju početke vječnosti.

10,29-30: *Ja i Otac jedno smo.*

Sada Isus otkriva razloge maločas izraženog pouzdanja. Temelj prethodnim tvrdnjama jest veličina Očeva, s kojim je Sin u potpunom jedinstvu (5,19-20; 7,16-18). Po onome što Isus pruža svojim postaje prepoznatljiv u cjelovitoj istini svoga bića – njezina najdublja tajna jest jedinstvo s Ocem. Štoviše, Isusove riječi dopuštaju zaključiti kako je, dok on daje život vječni *ovcima* (usp. 8,51) i čuva ih, u tom činu uključen i Otac; Isusova pastirska ruka ujedno je i Očeva.

Isus posvuda ističe Očevu veličinu i jedinstvenost kojom je iznad sviju i svega (usp. i 17,3), a ovdje po prvi puta sebe stavlja kao jednakog uz bok Ocu: ne samo da su Sin i Otac jedno (dakle, međusobno suglasni) nego Sin je onaj koji daje život vječni i njegova ruka čuva ovce (10,28) kao što ih čuva i Očeva (10,29; usp. 5,18).

Do sada je Isus govorio o zajedničkom djelovanju s Ocem (5,17.19), svojoj usklađenosti s Ocem (5,30; 8,16.18), postupanju u skladu sa Očevom voljom i zapovijedi (6,38; 8,26.28; 10,18). Ovdje je sve to uključeno, ali počinjući od zajedničkog vođenja stada ili od jedinstva u djelovanju, Isus ovdje ide korak dalje i progovara o jedinstvu dviju osoba – Oca i Sina.

Ovo je lijep primjer Ivanove književne tehnike kojom na jednostavan način izražava duboke teološke istine; dok se jedne strane afirmira dar kojeg Isusove ovce dobivaju i sigurnost koju s njim uživaju, u isto vrijeme iznosi *visoku kristologiju* i ustvrđuje Isusovo jedinstvo s Ocem.

10,31: *Židovi ponovno pograbiše kamenje da ga kamenuju.*

Židovi žele kamenovati Isusa zbog blasfemije (usp. Lev 24,16). Dok se u sinoptičkim evanđeljima Isusu kao blasfemija računa opraštanje grijeha (Mk 2,5-7) i govor o Sinu Čovječjem koji će *sjediti s desne strane Ocu* (Mk 14,62-64), ovdje je Isus optužen za izjednačavanje s Bogom (usp. 1,1c).

Iako se smrtna kazna nije mogla donijeti niti izvršiti bez sudjelovanja rimske vlasti, erupcije nasilja nisu bile rijetke u okupiranom Izraelu tako da ni ova situacija nije bila potpuno bezazlena.

Ovaj dio razgovora započeo je traženjem Židova koji su Isusa molili da im dušu ne drži u neizvjesnosti nego da otvoreno kaže da li je on Mesija (10,24)? Isus je, vidjeli smo, jasno odgovorio i u tom odgovoru otišao toliko daleko koliko nisu mogli podnijeti: ne samo da je *mesija* nego je *Sin Božji*. Ova prva reakcija na njegove riječi daje razloga da Isus započne drugi krug dokazivanja u slijedećim recima.

10,32-35: *Ja rekoh: bogovi ste!*

Očito je kako se Isus ovdje upire na njihovo neupitno štovanje Pisma koje, u ovom slučaju, i neka druga bića (iako nije sigurno radi li se ovdje o poganskim bogovima, korumpiranim sucima ili anđeoskim bićima) naziva *bogovima*. Sada Isus koristi argumentaciju *a fortiori* (prema jačem): ako Sveto pismo (Ps 82,6a LXX) one koji su ga primili naziva *bogovima*, onda onaj kojega je Bog posvetio (10,36) ne može huliti ako kaže da je Sin Božji.

10,36-39: *Isusa Otac posveti i posla na svijet...*

Isusu je namjera još jednom prikazati svoju ulogu u sveobuhvatnom Očevom planu. Koristeći se činjenicom da se cijeli događaj odvija u kontekstu Blagdana Posvete Hrama, Isus im govori da je on onaj koga je *posvetio* Otac. Ono što je već ustvrdio prigodom prvog posjeta Hramu (2,13-25) i više puta potvrdio tijekom Iv 7-9, sada govori otvoreno: dok Židovi slave Blagdan Posvete Hrama, trebaju shvatiti da je Otac posvetio novi Hram – to je Isus, Bog i čovjek, novo susretno Boga i čovjeka. Dakle, ovdje tema transformacije/nadomještenja dobiva novi uspon: Isus je ispunjenje liturgije Staroga zavjeta i novi, trajan Hram u kojem čovjek može gledati lice Božje.

Kao glavni argument za prihvaćanje istine o njemu, on im predlaže onu kategoriju koja je njima bila najbliža: njegova djela tj. znamenja. U 10,37 sumira pitanje svojih djela na negativan, a u slijedećem retku (10,38) na pozitivan način: ako Isus ne čini djela Oca svoga, nema razloga da mu ne vjeruju, ali ako čini – koji bi onda razlog bio da mu ne vjeruju?

Na koncu će opet htjeti Isusa uhvatiti, ali im on ponovno izmiče.

10,40-42: *I ode ... na onu stranu Jordana – na mjesto gdje je prije Ivan krstio.*

Kao zaključak, evanđelist govori da se Isus povlači na onu stranu Jordana, tamo gdje je zbivanje i počelo prema 1,28 i gdje još odjekuje svjedočanstvo Ivana Krstitelja (10,40-42).

Za razliku od centra religioznog života, Jeruzalema, u provinciji tj. na rubovima Svete zemlje Isus može mirno boraviti, bez prijetnji po život. Isto je tako primljen u – za Židove sumnjive – Galileji i Samariji. Nakon dramatičnih polemika za vrijeme dvaju blagdana (Iv 7-8), Isus se sada može odmoriti u prijateljskom okruženju u kojem je nekad djelovao Ivan Krstitelj, u kojem o njemu još uvijek živi sjećanje na njega.

Kao što je na početku opisa Isusovog javnog djelovanja evanđelist prikazao Krstitelja, sada ga, pri koncu te etape Isusovog javno života, ponovno priziva. Dok govori o zaključnoj usporedbi između Isusa i Ivana, evanđelist nam naglašava kako je Ivan o Isusu ispravno govorio. Time je još jednom podvukao veličinu Krstiteljevog svjedočkog lika. Dakako, istinitost njegovog svjedočanstva poziv je čitatelju Evanđelja da ga i on prihvati.